УДК 342.9
DOI https://doi.org/10.32782/2307-1745.2026.83.6

Д'ячук М. Ю.,
доктор філософії у сфері права
ORCID: https://orcid.org/0009-0004-1791-4850

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ПРИРОДА ВІДНОВЛЕННЯ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

Анотація. У статті досліджено адміністративно-правову природу відновлення критичної інфраструктури України в умовах збройної агресії. Обґрунтовано, що масштабне руйнування енергетичних, транспортних, комунікаційних, медичних, освітніх і житлово-комунальних об'єктів створює загрозу не лише безперервності надання життєво важливих послуг, а й національній безпеці, обороноздатності, економічній стійкості та реалізації прав людини. Простежено еволюцію поняття «інфраструктура» від його первинного об'єктно-технічного значення до сучасного розуміння як комплексної системи об'єктів, мереж, послуг, інституцій і суспільних відносин. Встановлено високий семантико-правовий потенціал цього терміна та доцільність його використання як категорії адміністративного права. Розмежовано ліквідацію наслідків воєнних руйнувань і відновлення критичної інфраструктури. Доведено, що ліквідаційні заходи мають невідкладний, короткостроковий і стабілізаційний характер, тоді як відновлення є плановою, поетапною, довгостроковою та розвитково орієнтованою діяльністю. Розкрито функціональні складники відновлення: нормативне впорядкування, стратегічне програмування, планування, проєктування, визначення пріоритетності об'єктів, фінансування, координацію виконавців, проведення робіт, моніторинг, контроль та оцінювання результативності. Запропоновано авторське визначення відновлення критичної інфраструктури як урегульованої нормами адміністративного права системи взаємопов'язаних організаційних, правових, фінансових, технічних і контрольних заходів, спрямованих на повернення пошкоджених або зруйнованих об'єктів до безпечного й повноцінного функціонування, їх модернізацію та підвищення стійкості до майбутніх загроз. Наголошено на необхідності чіткого розподілу компетенції, узгодження рівнів планування, прозорої пріоритизації проєктів, належного контролю за ресурсами та персоніфікації відповідальності за управлінські рішення.

Ключові слова: критична інфраструктура, відновлення, відбудова, адміністративно-правове регулювання, публічна адміністрація, збройна агресія, національна безпека, стійкість.

Постановка проблеми. Повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України спричинила системне руйнування об'єктів енергетики, транспорту, зв'язку, водопостачання, охорони здоров'я, освіти та житлово-комунального господарства. Пошкодження цих об'єктів загрожує не лише безперервності надання життєво важливих послуг, а й стійкості державного управління, обороноздатності, економічній безпеці та можливості реалізації основоположних прав людини. За таких умов відновлення критичної інфраструктури перетворюється з переважно технічного або будівельного завдання на самостійний напрям публічно-управлінської діяльності, що потребує належного адміністративно-правового забезпечення.

При цьому у науковому та нормативному дискурсі зміст категорії «відновлення інфраструктури» залишається недостатньо визначеним. Її нерідко ототожнюють із ремонтом, реконструкцією, новим будівництвом або ліквідацією наслідків надзвичайної ситуації. Такий підхід звужує зміст відновлення до окремих матеріально-технічних операцій і не враховує його програмно-стратегічного, організаційного, фінансового, координаційного, контрольного та безпекового складників. Невизначеність понятійних меж ускладнює розмежування компетенції суб'єктів публічної адміністрації, вибір правових форм і методів їхньої діяльності, установлення послідовності управлінських процедур, забезпечення прозорого використання коштів та оцінювання результативності відбудови.

Окремої уваги потребує співвідношення відновлення інфраструктури з ліквідацією наслідків спричинених війною руйнувань. Ліквідаційні заходи мають переважно невідкладний, короткостроковий і стабілізаційний характер та спрямовуються на усунення безпосередньої загрози життю і здоров'ю людей, локалізацію небезпечних наслідків і тимчасове забезпечення роботи критичних систем. Відновлення натомість є плановою, послідовною та довгостроковою діяльністю, орієнтованою на повернення об'єкта до повноцінної експлуатації, його модернізацію, підвищення стійкості та приведення у відповідність до актуальних технічних і безпекових стандартів. Тому відновлення необхідно розглядати як наступну стадію кризового реагування, що забезпечує повторне включення пошкодженого об'єкта до цілісної системи критичної інфраструктури.

Наукова проблема полягає у відсутності цілісної адміністративно-правової концепції відновлення критичної інфраструктури, яка поєднувала б належне понятійне визначення цього процесу з характеристикою його мети, ознак, функціонального призначення, суб'єктного складу та основних напрямів публічно-управлінської діяльності. Розв'язання цієї проблеми є необхідною передумовою формування узгодженої державної політики відбудови, забезпечення інституційної спроможності публічної адміністрації та переходу від фрагментарного усунення пошкоджень до системного відновлення інфраструктурної стійкості держави.

Стан наукової розробки проблеми. Проблематика інфраструктури має міждисциплінарний характер і досліджується представниками економічної теорії, державного управління,

безпекових наук, будівництва та юриспруденції. Історико-етимологічні витоки поняття й еволюцію його змісту розкрито у працях Д. Фертіса та А. Фертіс, які простежили розвиток інфраструктурних уявлень у тривалій історичній перспективі. Реляційну та екологічну природу інфраструктури, її залежність від соціального середовища, практик користувачів і функціонального контексту обґрунтовано С. Л. Стар. Зазначені підходи мають важливе методологічне значення, оскільки дають змогу розглядати інфраструктуру не як механічну сукупність матеріальних об'єктів, а як складну систему взаємопов'язаних засобів, дій, інституцій та суспільних відносин.

У вітчизняній юридичній науці правовий зміст поняття «інфраструктура» досліджував Г. Ю. Зубко, у працях якого наголошено на необхідності подолання суто об'єктного сприйняття цієї категорії та розкриття її значення для адміністративно-правового регулювання. Правові підходи до організації ліквідації наслідків спричиненого воєнними діями руйнування інфраструктури та її подальшого відновлення розглянуто І. В. Зозулею. Юридичні особливості будівництва, реконструкції та перепланування проаналізовано В. Малиновською та Є. Костріковою. Важливе значення для осмислення категорії мають також лексикографічні й енциклопедичні джерела, що відображають поступове розширення її семантичного поля від матеріальної основи виробництва до комплексної системи виробничих, соціальних, інформаційних, інституційних і безпекових елементів.

Нормативним підґрунтям дослідження є положення Закону України «Про критичну інфраструктуру», в якому критична інфраструктура розкривається через сукупність об'єктів, систем, їх частин і сукупностей, важливих для економіки, національної безпеки та оборони, порушення функціонування яких може завдати шкоди життєво важливим національним інтересам. Зазначене законодавче визначення окреслює об'єктну основу відповідних правовідносин, проте саме по собі не формує комплексного доктринального розуміння відновлення як особливого виду публічно-управлінської діяльності.

Попри наявність вагомих наукових напрацювань, більшість досліджень присвячена окремим аспектам проблеми: змісту поняття інфраструктури, правовому режиму критичних об'єктів, реагуванню на надзвичайні ситуації, будівельним процедурам або усуненню наслідків воєнних руйнувань. Недостатньо розробленими залишаються адміністративно-правова природа відновлення, його відмежування від невідкладних ліквідаційних заходів, система управлінських функцій і процедур, а також взаємозв'язок відбудови з модернізацією, стійкістю та новими вимогами безпеки. Отже, сучасний стан наукового опрацювання проблеми характеризується наявністю необхідних теоретичних передумов, але відсутністю їх комплексного синтезу в межах цілісної адміністративно-правової концепції.

Метою наукової статті є формування цілісного адміністративно-правового розуміння відновлення критичної інфраструктури України в умовах збройної агресії шляхом розкриття змісту категорій «інфраструктура», «критична інфраструктура» та «відновлення інфраструктури», встановлення юридичних ознак відновлювальної діяльності, її відмежування від ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, а також визначення основних функціональних складників діяльності суб'єктів публічної адміністрації у цій сфері.

Досягнення поставленої мети передбачає з'ясування етимологічних і доктринальних засад поняття «інфраструктура»; характеристику його семантико-правового потенціалу; визначення місця критичної інфраструктури в системі об'єктів адміністративно-правової охорони; розмежування невідкладного кризового реагування та довгострокової відбудови; обґрунтування комплексного характеру відновлення, що охоплює нормативне регулювання, стратегічне програмування, планування, проєктування, фінансування, координацію, моніторинг і контроль; формулювання авторського визначення відновлення критичної інфраструктури як окремого напряму публічно-управлінської діяльності.

Виклад основного матеріалу. За умов глобального загострення безпекової ситуації, визначальним чинником якого для України стала збройна агресія російської федерації, питання відбудови пошкодженої та знищеної інфраструктури набуло виняткового значення як для юридичної науки, так і для практики публічного управління.

Спричинене бойовими діями масштабне знищення критично важливих об'єктів, транспортно-логістичних центрів і систем життєзабезпечення становить небезпеку не тільки для стабільної роботи державного механізму, а й для збереження економічного, соціального та управлінського простору країни. За таких обставин правове супроводження відбудови української інфраструктури потребує комплексного адміністративно-правового осмислення, яке має охоплювати зміст відповідних категорій, предмет регулювання та функціональне призначення управлінської діяльності.

У широкому розумінні «відновлення інфраструктури» охоплює систему управлінських, організаційно-технічних, інженерних, ремонтних і будівельних заходів, за допомогою яких зруйновані чи деградовані об'єкти повертаються до належного функціонального стану або набувають поліпшених характеристик. За своїм лексичним змістом відновлення означає дію чи процес повернення певного явища, системи або об'єкта до попереднього належного чи задовільного стану [1]. Таке тлумачення узгоджується з доктринальним розумінням відбудови інфраструктурних об'єктів, до якого належать ремонт, реконструкція, нове будівництво, модернізація, а також забезпечення їх безпечності та необхідного рівня функціональності.

З адміністративно-правової позиції відновлення інфраструктури є різновидом публічно-управлінської діяльності, яку компетентні суб'єкти публічної адміністрації здійснюють для досягнення суспільно значущого результату. Її зміст утворюють нормативне впорядкування, програмування і планування, проєктна діяльність, координація виконавців, фінансове забезпечення, моніторинг та контроль результативності реалізованих заходів.

Отже, відбудова інфраструктури, пошкодженої внаслідок воєнних дій, передбачає ремонт та реконструкцію відповідних об'єктів, а її тривалий характер зумовлює потребу у значних інвестиціях і ресурсах [2, с. 94; 3]. Отже, її не можна зводити до разового реагування на руйнування. Йдеться про послідовну й структуровану управлінську діяльність, у межах якої взаємодіють технічні, правові, фінансові та інституційні засоби.

Поняття відновлення інфраструктури необхідно відрізняти від близької за змістом ліквідації наслідків надзвичайної ситуації. Ліквідаційні заходи переважно мають невідкладний і нетривалий характер, оскільки покликані усунути безпосередню небезпеку для здоров'я та життя населення і тимчасово підтримати роботу критичних систем. Відновлення, навпаки,

означає сплановане, системне та поетапне повернення об'єктів до повноцінної експлуатації з урахуванням перспектив розвитку, чинних стандартів і нових безпекових вимог.

Ліквідація спричинених війною руйнувань орієнтована на невідкладне гарантування безпеки, тоді як відновлення має довгострокову спрямованість і забезпечує поновлення інфраструктурних функцій [4, с. 95]. Відповідно, відбудову доцільно розглядати як наступну стадію кризового реагування, завданням якої є повторне включення зруйнованих елементів до цілісної системи публічної інфраструктури.

Зважаючи на предмет цього дослідження , категорія «інфраструктура» надалі використовується насамперед у значенні критичної інфраструктури.

Стаття 1 Закону України «Про критичну інфраструктуру» визначає критичну інфраструктуру як сукупність її об'єктів. До об'єктів критичної інфраструктури віднесено інфраструктурні об'єкти, системи, окремі їх частини та сукупності, важливі для економіки, оборони й національної безпеки, порушення роботи яких здатне завдати шкоди життєво важливим національним інтересам [5].

Отже, ця категорія охоплює об'єкти, послуги, мережі та системи, несправність яких створює небезпеку для національної безпеки, громадського порядку, здоров'я і життя людей. До відповідного кола входять енергетичні комплекси, транспортні вузли, системи водопостачання та зв'язку, заклади освіти й охорони здоров'я, а також житлово-комунальні об'єкти. Під час збройного конфлікту вони нерідко стають об'єктами навмисного знищення або вогневого ураження, внаслідок чого їх охорона та відновлення набувають значення для державної безпеки і публічного порядку [6].

Етимологічне дослідження базового поняття «інфраструктура» дає змогу констатувати його латинське походження. Перший компонент цього слова – «інфра» – вказує на розташування внизу або під певним об'єктом [6, с. 268], тоді як другий компонент – «структура» – позначає внутрішню організацію чого-небудь та характер взаємозв'язків між окремими частинами цілого [6, с. 579].

На початковому етапі використання цей термін був пов'язаний передусім із будівельною сферою, оскільки ним у буквальному значенні позначали те, що розміщувалося під будинками, мостами та іншими спорудами. Поняття набуло активного вжитку в середньовічних Франції та Англії, а пізніше поширилося у Сполучених Штатах Америки. Одночасно з територіальним поширенням і зростанням частотності його застосування поступово розширювався й семантичний обсяг терміна: спершу ним стали охоплювати великі об'єкти, згодом – сукупності масштабних об'єктів, а надалі також діяльність, спрямовану на їх створення та забезпечення функціонування.

Водночас явище, яке нині позначається поняттям інфраструктури, об'єктивно існувало задовго до появи відповідної номінації. На цю обставину звернули увагу американські дослідники Д. Фертіс та А. Фертіс у праці «Історична еволюція інфраструктури: 15 тисяч років історії», опублікованій у 1998 році [7]. Науковці пов'язують витоки формування та поширення відповідного уявлення у V столітті до нашої ери з філософією Сократа. Розмірковуючи про передумови повноцінного людського існування, він відносив до них безпеку, суспільний порядок і наявність товарів. На переконання авторів, саме такий підхід створив підґрунтя для перенесення поняття у військову сферу, адже об'єкти, від яких залежить життєзабезпечення, неминуче потребують охорони.

Універсальність змісту зумовила перетворення терміна на інтернаціоналізм, що підтверджується його наявністю, з незначними фонетичними варіаціями, майже в усіх європейських мовах: infrastructure (англ.), l'infrastructure (фр.), die Infrastruktur (нім.), la infraestructura (ісп.), l'infrastruttura (італ.), de infrastructuur (нідерл.), infrastrukturen (датськ.), infrastrukturen (норв.), infrastruktura (польс.), a infraestrutura (португ.), infrastructura (румун.), infraštruktúra (словац.), infrastrukturo (словен.), infrastrukturu (хорват.), infrastruktura (чеськ.), infrastrukturen (швецьк.) та ін.

В українській мові, однак, відповідний термін увійшов до активного вжитку порівняно пізно, а зміст позначуваного ним поняття, насамперед у юридичному вимірі, досі остаточно не сформований. Показовим є те, що семитомний «Етимологічний словник української мови», виданий у 1985 році й належний до фундаментальних академічних праць, узагалі не містить цього поняття [8].

Не було включено його й до новішого спеціалізованого джерела – шеститомної «Юридичної енциклопедії», що побачила світ у 1998 році [9].

Водночас слово «інфраструктура» було представлене окремою статтею в додатковому одинадцятому томі Академічного тлумачного словника української мови 1980 року. У ньому поняття визначалося як «сукупність галузей та видів діяльності, що обслуговують як виробничу, так і невиробничу сфери економіки (транспорт, зв'язок, комунальне господарство, загальна і професійна освіта, охорона здоров'я, тощо) [10, с. 685]. Ілюстративний матеріал словникової статті становили уривки з газетних текстів початку 1970-х років, присвячених сільському господарству та військовій проблематиці.

Слід також звернути увагу на певну неузгодженість між часом фіксації ключового терміна у лексикографічних джерелах сучасної української літературної мови та твердженнями, наведеними в окремих наукових дослідженнях. Згідно з останніми, поняття «інфраструктура» почало використовуватися у вітчизняному науковому дискурсі ще наприкінці 1940-х років [11]. Проте такі твердження мають характер констатації й не підкріплюються посиланнями на конкретні публікації відповідного періоду у вітчизняних виданнях.

Цей приклад виразно демонструє процес, що має принципове методологічне значення для науки, зокрема для з'ясування послідовності формування понятійно-категоріального апарату на рівні окремих його компонентів.

Узагальнення результатів аналізу дає підстави запропонувати таке авторське бачення стадій наукового пізнання, через які проходить певне поняття:

1) об'єктивне існування речей і фактів, які протягом певного часу залишаються поза увагою спостерігачів і тому не відмежовуються від інших об'єктів;

2) фіксування реалій та явищ, пов'язаних із відповідним поняттям, що спочатку спонукає до спостереження, а надалі – до його поглибленого пізнання;

3) виокремлення поняття шляхом установлення властивостей, характерних саме для нього;

4) виявлення спільних і відмінних рис унаслідок зіставлення досліджуваного поняття з іншими та здійснення його первинного опису;

5) систематизація накопичених знань і підтвердження відносної автономності поняття;

6) добір найменування поняття, тобто його номінація;

7) інституціоналізація поняття як загальнонаукового або галузевого;

8) зростання частотності використання відповідного терміна в науковій мові;

9) за умови відсутності еквівалента в інших мовах – запозичення поняття разом із його назвою та подальше поширення в окремих мовних стилях.

До факультативних стадій належать розширення семантичного поля терміна, збільшення сфери його функціонування та визнання спеціальним терміном у суміжних наукових галузях. Можливим є й протилежний процес – детермінологізація, за якого відповідна номінація виходить за межі наукового дискурсу та активно використовується в інших сферах мовлення [12; 13].

Складність становлення терміна «інфраструктура», яке, на моє переконання, не завершилося й сьогодні, пояснюється безперервною зміною семантики поняття, нерозривно пов'язаною з розвитком науки. Ще у 1999 році С. Л. Стар наголошував, що інфраструктура одночасно має реляційний та екологічний характер: її зміст неоднаковий для різних груп, а сама вона є складовою балансу дій, засобів і створеного середовища, від якого не може бути відокремлена [14, p. 378].

На думку автора, розв'язання проблеми передбачає дослідження внутрішньої будови інфраструктури, осмислення як очевидних, так і прихованих її парадоксів, а також установлення епістемологічного статусу індикаторів. Хоча після оприлюднення зазначеної статті минуло майже двадцять років, сформульовані в ній положення й нині зберігають актуальність. Особливого значення набуває теза про необхідність одночасного вивчення аналізованого поняття і як цілісного, неподільного комплексу, і з урахуванням специфіки його галузевих проявів.

Дослідження таких специфічних категорій у взаємозв'язку з певною галуззю права, на мій погляд, вимагає врахування показника, який пропонується визначати як семантико-правовий потенціал терміну. Його сутність потребує додаткового пояснення. Не кожен загальнонауковий термін або термін, сформований у межах неправових наук, здатний набути юридичного статусу. Тому необхідно з'ясувати, чи властивий конкретному поняттю правовий зміст і якою мірою семантика відповідного терміна відтворює особливості юридичних явищ та процесів.

Висновки. Отже, поняття «інфраструктура» пройшло складну семантичну еволюцію: від позначення матеріальної основи окремих будівель і споруд до характеристики багаторівневої системи об'єктів, мереж, інституцій, послуг і суспільних відносин, необхідних для функціонування держави та суспільства. Його сучасний зміст не обмежується економічною або технічною сферою, а має виразний правовий компонент. Зазначене дає підстави визнати високий семантико-правовий потенціал терміна та використовувати його як повноцінну категорію адміністративного права.

Критична інфраструктура є особливим об'єктом адміністративно-правової охорони, оскільки стабільність її функціонування безпосередньо пов'язана із захистом життєво важливих національних інтересів, обороноздатністю, громадською безпекою, економічною стійкістю та реалізацією прав людини. В умовах збройної агресії пошкодження критичних об'єктів набуває системного характеру, а їх відновлення становить одну з основних позитивних функцій сучасної публічної адміністрації.

Відновлення критичної інфраструктури не може бути зведене до ремонту, реконструкції, нового будівництва чи сукупності інженерно-технічних заходів. За своєю адміністративно-правовою природою воно є комплексною, плановою, поетапною і ресурсно забезпеченою публічно-управлінською діяльністю, зміст якої утворюють нормативне впорядкування, стратегічне програмування, планування, проєктування, визначення пріоритетності об'єктів, фінансування, координація виконавців, проведення будівельних і відновлювальних робіт, моніторинг, контроль та оцінювання досягнутих результатів.

В роботі запропоновано розуміти відновлення критичної інфраструктури як урегульовану нормами адміністративного права систему взаємопов'язаних організаційних, правових, фінансових, технічних і контрольних заходів, що здійснюються уповноваженими суб'єктами публічної адміністрації у взаємодії з органами місцевого самоврядування, приватними виконавцями та міжнародними партнерами з метою повернення пошкоджених або зруйнованих об'єктів до безпечного й повноцінного функціонування, їх модернізації та підвищення стійкості до майбутніх загроз.

Ліквідація наслідків воєнних руйнувань і відновлення інфраструктури є взаємопов'язаними, але не тотожними видами діяльності. Перша має невідкладний, короткостроковий і захисно-стабілізаційний характер; друге відзначається довгостроковістю, програмністю, розвитковою спрямованістю та орієнтацією на повноцінне відновлення функцій. Відбудову доцільно кваліфікувати як наступну після невідкладного реагування стадію управлінського циклу, кінцевою метою якої є не механічне відтворення довоєнного стану, а формування безпечнішої, технологічнішої та стійкішої інфраструктурної системи.

Ефективне адміністративно-правове забезпечення відновлення потребує чіткого розподілу компетенції між суб'єктами публічної адміністрації, узгодження державного, регіонального та місцевого рівнів планування, запровадження прозорих критеріїв пріоритетності проєктів, належного фінансового контролю, постійного моніторингу результатів і персоніфікації відповідальності за управлінські рішення. Нормативне регулювання має поєднати швидкість процедур, необхідну під час війни, із вимогами законності, безпеки, підзвітності, конкурентності та ефективного використання публічних і міжнародних ресурсів.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с. URL: https://slovnyk.me.
2. Зозуля І. В. Правові підходи до організації ліквідації наслідків спричиненого воєнними діями руйнування інфраструктури та її відновлення. Forum Prava. 2024. № 80(3). С. 91–109. DOI: http://doi.org/10.5281/zenodo.12591874
3. Малиновська В., Кострікова Є. Будівництво, реконструкція, перепланування: юридичні аспекти та судова практика. Юридична газета. URL: https://yur-gazeta.com/publications/practice/neruhomist-ta-budivnictvo/budivnictvo-rekonstrukciya-pereplanuvannya-yuridichni-aspekti-ta-sudova-praktika.html
4. Про критичну інфраструктуру: Закон України від 22 серпня 2024 р. № 3931-IX / *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20

5. Зубко Г.Ю. Правовий зміст поняття «інфраструктура». URL: https://goal-int.org/pravovij-zmist-ponyattya-infrastruktura/
6. Новий словник іншомовних слів: близько 40 000 сл. і словосполучень / Л. І. Шевченко, О. І. Ніка, О. І. Хом'як, А. А. Дем'янюк; за ред. Л. І. Шевченко. К.: АРІЙ, 2008. 672 с.
7. Historical Evolutions of Infrastructure: 15,000 Years of History. Demeter G. Fertis, Anna Fertis. New York: Vantage Press, 1998. 191 p.
8. Етимологічний словник української мови: В 7 т. – Т. 2: Д – Копці / Ред. кол.: О. С. Мельничук [гол. ред.], І. К. Білодід, В. И. Коломієць, О. Б. Ткаченко.. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. К.: Наукова думка, 1985. 572 с.
9. Юридична енциклопедія: в 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. К.: «Укр. енцикл.», 1998. Т. 2. Д-Й. 1999. 744 с.
10. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970–1980). К.: Академічна думка,1980. Т. 11. 699 с.
11. Про затвердження Положення про Міністерство розвитку громад та територій України: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 червня 2015 р. № 460 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/460-2015-п (втратила чинність)
12. Деякі питання діяльності центральних органів виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2022 р. № 1400. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1400-2022-п#Text
13. Легеза Ю.О. Удосконалення нормативно-правових механізмів здійснення регіональної еколого-енергетичної політики для повоєнного відновлення України. *Нове українське право.* 2025. №3. С. 134–141.
14. Star S. L. The Ethnography of Infrastructure. American Behavioral Scientist. University of California, San Diego. November 1999. P. 377–391.

Dyachuk M. Administrative and legal nature of the restoration of Ukraine's critical infrastructure in conditions of armed aggression

Summary. The article examines the administrative-law nature of restoring Ukraine's critical infrastructure amid armed aggression. It substantiates that the large-scale destruction of energy, transport, communications, healthcare, educational, housing and utility facilities threatens not only the continuity of essential services but also national security, defence capability, economic resilience and the effective exercise of human rights. The evolution of the concept of infrastructure is traced from its original object-oriented and technical meaning to its modern understanding as an integrated system of facilities, networks, services, institutions and social relations. The term's considerable semantic and legal potential and the appropriateness of employing it as a category of administrative law are established. The elimination of the consequences of war-related destruction is distinguished from the restoration of critical infrastructure. Emergency response measures are shown to be immediate, short-term and stabilising, whereas restoration constitutes planned, phased, long-term and development-oriented activity. The functional components of restoration are identified, including regulatory ordering, strategic programming, planning, design, prioritisation of facilities, financing, coordination of implementing entities, execution of works, monitoring, supervision and performance evaluation. The article proposes an original definition of critical infrastructure restoration as a system of interrelated organisational, legal, financial, technical and supervisory measures governed by administrative law and aimed at returning damaged or destroyed facilities to safe and full operation, modernising them and increasing their resilience to future threats. The need for a clear distribution of competence, coordination among planning levels, transparent project prioritisation, proper control over resources and individualised responsibility for administrative decisions is emphasised.

Key words: critical infrastructure, restoration, reconstruction, administrative-law regulation, public administration, armed aggression, national security, resilience.

Використання штучного інтелекту. Під час підготовки статті інструменти штучного інтелекту не використовувалися.

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Дата першого надходження статті до видання: 06.09.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 10.10.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 09.11.2026